

**HE LLEGIT
NO SÉ ON**

**EVA
PIQUER**

I tot com si continués

L'escriptor portuguès José Luís Peixoto creu que la literatura il·lumina la cara oculta de les coses i que ara toca celebrar la vida

Amb la pandèmia es va acabar la il·lusió que coneixíem el futur

“Avui he tornat a aquesta terra ara cruel. La nostra terra, pare. I tot com si continués. Davant meu, els carrers escombrats, el sol ennegrit de llum netejant les cases, blanquejant la calç; i el temps entristit, el temps aturat, el temps entristit i molt més trist que quan els teus ulls, clars de boira i la flaire de mar distant fresca, engolien aquesta llum ara cruel, quan els teus ulls parlaven fort i el món no volia ser més que existir. I, tanmateix, tot com si continués. El silenci fluvial, la vida cruel perquè és vida”.

L'escriptor José Luís Peixoto (Galveias, Portugal, 1974) s'adreça al seu pare mort –“impossiblement mort”– en el llibre *Te'm morires*, publicat en català i en castellà per Minúscula (traducció d'Antoni Xumet i d'Antonio Sáez, respectivament). El va escriure l'any 2000, atordit encara per la pèrdua, nostàlgic per tot el que ja no seria: “Jo volia veure't vell, vellet aquí al nostre hort, regant els arbres, regant les flors”.

“Mare, / no surtis de casa, / no surtis mai de casa. / Ets l'última anciana de la meva vida”. Ho escriu Peixoto en un dels poemes nascuts durant el confinament de la primavera del 2020 i aplegats ara en el poemari *Regreso a casa*, que de moment només s'ha publicat en castellà a Mèxic.

“Amb la pandèmia, el futur es va acabar. Però abans ja era així. La pandèmia ens ha portat coses que no són noves. En realitat, el que es va acabar no era el futur, el que es va acabar és la nostra il·lusió que coneixíem el futur. En certa ma-

JOSÉ LUÍS PEIXOTO

PEDRO LOUREIRO / GETTY

nera el futur ja era imprevisible, però la pandèmia va fer que fos molt més difícil viure –i escriure novel·les– perquè la incertesa era massa gran”. Ho deia Peixoto dilluns al CCCB, en un acte presencial dels que ara agraïm i abans donàvem per descomptats.

Tu i jo estem junts en aquest vers i ens mirem als ulls per internet

La literatura, va explicar Peixoto, ens fa veure que l'altra banda de les coses (objectes, situacions, persones) no és com ens les feien imaginar els nostres prejudicis, referents i punts de vista. “I això és increïblement polític. Creure'ns que ja sabem què hi ha a l'altra banda és un engany que fa mal als altres i ens fa mal a nosaltres mateixos”.

En el seu afany d'ensenyar-nos la cara oculta de tot plegat, avui li agrada recordar que encara respirem: “He escrit molts llibres amb la intenció de dir a la gent que ens morirem, però ara ja no cal, ara ja ho sabem, ara el que volem és tornar a un temps en què ens oblidem que ens morirem. Quan ens n'oblidem, suposo que tornaré a escriure llibres per dir a la gent que ens morirem. Però ara em sembla important escriure llibres per dir a la gent que estem vius”.

Quan ens van prohibir trepitjar els carrers, els poemes que va fer Peixoto transmetien esperança. Com la que contenen aquests versos, escrits el 29 de març del 2020: “Tot i així, en aquest temps estrany, observa: / tu i jo estem junts en aquest vers. / El poema és com una casa, té parets / i finestres, està habitat pel present. / Ens mirem als ulls per internet, / som veritablement aquí. / El poema és com una casa / i la casa ens protegeix”.

La penúltima novel·la de Peixoto es titula *Autobiografia* (Random House, traducció a l'espanyol d'Antonio Sáez) i el seu admirat José Saramago hi apareix com a personatge principal. En una conversa amb el premi Nobel que vaig tenir la sort de poder mantenir el 2001, em va dir: “És una ingenuïtat pensar que la literatura serveix per canviar el món. No ha passat mai. Si Dostoievski no hagués existit, el món seria tal com és”. José Luís Peixoto discrepa del mestre: “Tot serveix per canviar el món, el món canvia constantment. És cert que l'exploació de l'ésser humà continua amb o sense Dostoievski, però el món no ha continuat igual amb o sense ell. Passar hores llegint *Crim i càstig* ja suposa un canvi enorme en la vida d'una persona”.

AIXÒ NO CAL DIR-HO

Dansem pel carrer amb els lleons mentre el circ s'enfonsa

**JAVIER
PÉREZ
ANDÚJAR**

Ni tan sols els avis que hi havia a l'entrada del poble d'*Astèrix a Còrsega* gosaven referir-se als joves amb la rancúnia que ara es manifesta. Però el d'aquest àlbum, que va sortir l'any 1973, era un altre jovent, venia d'apropiar-se per sempre del mes de maig, de convertir-lo en sinònim de joventut, de primavera de la gent i dels pobles i de les botigues de roba. Fins llavors, vist en roig, el maig havia estat el mes de la classe obrera amb el seu l al davant com un ariet, i celestialment era el mes de Maria, la qual, també pels dies d'*Astèrix a Còrsega*, seria reemplaçada per la icona de Maria Schneider.

Des de sempre, els actors, les actrius, són un grapat d'usurpadors. La seva tasca consisteix a confiscar biografies, caràcters. No sé si cada època dona el seu

jovent o cada generació de joves ens proveeix d'una època. El cas és que les comparacions entre joves, entre èpoques, són sempre tendencioses. Vull dir que han estat tendència des del minut u. Avui sabem que sota les llambordes no és la sorra el que hi ha, sinó una vacuna. Sense el poder de la imaginació, els científics no farien ni la meitat del que han fet. L'altra meitat es fa amb calés. Heus aquí la part política.

El que vam veure dissabte passat a la nit als carrers era una multitud sense calés i sense política. No és que aquesta gent, principalment jove, no tingui política, és que aquesta política els la neguen, igual que els neguen els diners i també la possibilitat de participar decisivament en la realitat. No tenir política

és com portar tres mesos sense govern després d'unes eleccions convocades per incapacitat prèvia i manifesta de formar govern. Un bucle és una forma d'egolatria. Evidentment, dissabte la gent estava de celebració per la fi de l'estat d'alar-

ma, una altra qüestió política. Per als romans d'*Astèrix* el que no era política era circ (cosa que es veu a l'àlbum *Els llorers del Cèsar*). Però avui política i circ fins i tot són sinònims. Potser això explica que un dels millors oradors de l'actual Parlament, el popular Alejandro Fernández, vingui de la Tarraconense. (El cognom Fernández ens ha donat recentment molt bons diputats, tant bíblics, David, com macedònics, l'esmentat Alejandro). Quan no hi ha res a esperar, dansem amb els lleons.

**MINÚCIES
JORDI LLOVET**

Caravaggio

Hi ha hagut rebombori en el món de l'art –això passa cada tant– perquè s'ha descobert que un oli sobre tela que se suposava de molt poc valor ha resultat ser, segons diuen els experts, obra de Caravaggio (1571-1610), milanès i gai per escriure, un representant força important de la pintura barroca. També ho és Velázquez, i es veu de seguida qui dels dos és més gran pintor. Però Caravaggio va posseir aquest estil tan seu –com si il·luminés els objectes de les seves pintures amb els mateixos llums poderosos i pàmpols que es fan servir avui per rodar una escena d'una pel·lícula quan no hi ha prou llum natural–, aquest joc entre la molta llum i la molta ombra, en la qual, sens dubte, va ser un mestre. (Rembrandt encara més, que il·lumina un quadre enorme amb un fanal, com Goya a la tela sobre els assassinats del 3 de maig de 1818. Però deixem les comparacions, gens odioses per cert.)

El cas és que aquell quadre, que penjava en una dependència qualsevol de la casa dels seus actuals propietaris, els germans Pérez de Castro, va ser portat a una subhasta (“sota l'asta”, essent l’“asta” el pal amb una bandera que indicava on es venien les coses al millor postor) i se'n demanaven 1.500 euros, ni poc ni massa per a una pintura que no fa gaire impressió, la veritat: un *Ecce homo* fumat. L'havia posseït el secretari de la cort de Nàpols, Juan de Lezcano, després del virrei de Castriello, i després, havent arribat a Madrid, havia anat a parar als avantpassats de la família que hem dit.

És molt possible que els venedors se la volguessin treure de sobre per poc preu perquè no els agradava i no els constava que fos de Caravaggio. Però quan els experts, que han desfilat davant la peça per dotzenes, han convertit un quadre ni poc ni molt desitjat en un objecte d'un valor astronòmic –trenta milions d'euros?, cinquanta?, ja es veurà– els deu semblar millor que l'últim Leonardo que s'ha venut públicament, tampoc cap meravella. Imagino ara aquella gent que té a casa el quadre que els va regalar un amic que no ha passat a la història de l'art, i que se'l miren adilitats, perquè fa goig. No porta cap firma notable, i els seus propietaris no són ni tal cosa: són una gent que els agrada allò que tenen penjat, i no pensen a vendre-s'ho, en alguns casos encara que els donessin 1.500 euros. Les cases anònimes són plenes d'aquestes teles sense anomenada, però que fan les delícies dels que se les miren cada dia; podria ser el cartó original del *Sant Sopar* de Leonardo, però no era amic seu, aquest. En el cas del Caravaggio la cosa ha anat d'una altra manera: allà el tenien, no se'l miraven, no sabien de qui era ni com havia arribat a casa seva; i, amb aquests precedents, eren millor 1.500 euros que una nosa. I si són cinquanta milions, lloaran Déu a les altures.